



KUZEY ATLANTİK ANTLAŞMASI ÖRGÜTÜ - NATO

Dr. Fulya Aksu Ereker
Altınbaş Üniversitesi
fulya.ereker@altinbas.edu.tr

ÖZET

NATO İkinci Dünya Savaşının ardından Avrupa'da ortaya çıkan güvenlik ihtiyacının sonucu olarak hayata geçen, savaş veya barış zamanında üyelerine dışarıdan gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı ortak hareket etme prensibine dayanan askeri bir ittifaktır. İttifak uluslararası güvenlik ortam ve koşullarına uygun olarak sürekli bir dönüşüm ve yenilenme süreci içerisinde olmuştur. Soğuk Savaş'ın sonra ermesiyle birlikte varlık sebebini yitirdiği düşünülen NATO, en önemli dönüşüm sürecini bu dönemde hayata geçirmiş ve süreçten daha da güçlenerek çıkmayı başarmıştır. Bu kapsamda gelinen noktada İttifak, misyonlarını hem Avrupa-Atlantik bölgesinin dışına taşıyıp küreselleştirerek hem de gelenekselden insani güvenliğe kadar çok geniş bir yelpazedeki güvenlik sorun ve krizlerine karşılık verecek şekilde genişleterek kurulduğu andakinden çok farklı bir görünüme kavuşmuştur. Avrupa-Atlantik bölgesinin güvenliğinin anahtarı olmak amacıyla kurulan İttifak, günümüzde küresel güvenliğin merkezi olmak iddiasındadır.

ATIF İÇİN: Aksu Ereker, Fulya, "Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü - NATO", *Güvenlik Yazıları Serisi*, No.28, Ekim 2019.
https://trguvenlikportali.com/wp-content/uploads/2019/11/NATO_FulyaAksuEreker_v.1.pdf
DOI: 10.13140/RG.2.2.16630.34887

İttifakın özünü
ortaya koyan 5.
maddeye göre
taraf lar,
içlerinden bir
veya daha
çoğuna
yöneltilcek
silahlı bir
saldır ıyı bütün
üyelere
yöneltilmiş
olarak
değerlendire-
ceklerdir.

Kuruluşu ve Tarihsel Gelişme Süreci

NATO, 4 Nisan 1949'da Kuzey Atlantik Antlaşmasının ABD, Kanada, İngiltere, Fransa, İtalya, Portekiz, Hollanda, Belçika, Lüksemburg, Danimarka, Norveç ve İzlanda tarafından imzalanması ile kurulan, savaş veya barış zamanında üyelerine dışarıdan gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı ortak hareket etme prensibine dayanan askeri bir ittifaktır.

İkinci Dünya Savaşının ardından Avrupa'da ortaya çıkan güvenlik ihtiyacının sonucu olarak hayata geçen ittifakın kuruluşundaki temel amaçlar, Sovyet yayılcılığını caydırmak, Avrupa'da milliyetçi militarizmin yeniden ortaya çıkmasının önüne geçmek ve aynı zamanda Avrupa'da siyasal bütünleşmeyi teşvik etmek olarak belirlenmişti.

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Sovyetler Birliği'nin Doğu Avrupa'ya nüfuz etmeye başlaması, Avrupa devletleri arasında güvenlik ihtiyacını karşılamaya yönelik girişimleri de harekete geçirmiştir. Bu bağlamda ilk anlaşma İngiltere ile Fransa arasında 4 Mart 1947'de imzalanan Dunkirk Antlaşması'dır. Antlaşmaya ABD ve SSCB'yi de davet eden İngiltere'nin temel amacı Avrupa güvenliğine ABD'yi de dahil etmek, böylece SSCB'ye Avrupa'da daha fazla yayılamayacağını göstermekti. Fakat bu kapsamda taraflar arasında yapılan görüşmeler sonuç vermediği gibi, SSCB'nin politikaları dolayısıyla aradaki çatlak daha da derinleşmiştir.

1948 Şubat'ında Prag'da gerçekleşen darbe ile Çekoslovakya'nın Sovyet nüfuzu altına girmesi Avrupa ülkeleri için doğrudan tehdit anlamı taşıdığından bu olay harekete geçmelerini hızlandırmış ve Mart 1948'de II. Dünya Savaşı sonrası Avrupa'da güvenlik yapılanmasına yönelik ilk adım olarak Belçika, Fransa, Lüksemburg, Hollanda ile İngiltere ortak bir savunma sistemi kurmak amacıyla Brüksel Anlaşmasını imzalamışlardır. Anlaşmaya göre taraflardan birisi Avrupa'da silahlı bir saldırıya uğrarsa, diğerleri sahip oldukları askeri ve diğer bütün olanaklarıyla yardım edeceklerdi. Böylece Avrupa'da ortaklaşa bir güvenlik sistemi kurulmuş olmakla birlikte, gerçekte üyelerin hiç birisi Sovyetler Birliği'nden gelebilecek herhangi bir saldırıya karşı koyabilecek askeri ve ekonomik olanaklara sahip değildi. Bu nedenle NATO'nun kuruluşuna varan, ABD'yi de bu ortak güvenlik sistemine dahil etme arayışı o dönemde Avrupa güvenliğinin en önemli gündemi haline gelmişti.

ABD açısından savaş sonrasında, I. Dünya Savaşı sonrasında olduğu gibi yeniden kendine dönerek Avrupa'dan çekilmek olanaklı değildi. 1947'de

Üyeler bir saldırı durumunda BM şartında tanınan meşru müdafaa hakkını kullanarak, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere, saldırıya uğrayan taraf/lara yardım edeceklerini taahhüt etmişlerdir.

Türkiye ve Yunanistan'ı Sovyet tehdidi karşısında desteklemek üzere askeri yardım öngören Truman doktrininin ve 1948'de Avrupa'yı ekonomik olarak yeniden canlandırmaya yönelik Marshall Planının hayata geçirilmiş olması bu bakış açısının ortaya çıkardığı ilk uygulamalar olmuştur. Dolayısıyla ABD de Avrupa güvenliğine bir ittifak aracılığıyla doğrudan dahil ve müdahil olmaya hazırdı. Bu amaçla ABD ile Brüksel Antlaşması tarafları arasında, diğer kurucu üyelerin de dahil edildiği müzakere süreci başlamış, sonuç olarak Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütünü kuran antlaşma 1949'da Washington'da imzalanmıştır.

Antlaşmanın giriş bölümünde taraflar demokrasi, bireysel özgürlük ve hukukun üstünlüğü ilkeleri temelinde bütün halkların özgürlüklerini, ortak miraslarını ve uygarlıklarını korumakta kararlı olduklarını, Kuzey Atlantik bölgesinde istikrar ve refahın geliştirilmesini amaçladıklarını ve barış ve güvenliği korumak için kolektif hareket edeceklerini açıklıyorlardı. İlk maddede uluslararası uyuşmazlıklarını BM Şartında belirtildiği üzere, barışçı yöntemlerle çözümlenmeyi ve uluslararası ilişkilerinde kuvvet kullanmamayı veya kuvvet kullanma tehdidinde bulunmamayı kabul ediyorlardı.

İttifakın özünü ortaya koyan 5. maddeye göre taraflar, Kuzey Amerika'da veya Avrupa'da içlerinden bir veya daha çoğuna yöneltilecek silahlı bir saldırıyı bütün üyelere yöneltilmiş bir saldırı olarak değerlendireceklerini ve eğer böyle bir saldırı olursa BM Şartının 51. maddesinde tanınan bireysel ya da kolektif meşru müdafaa hakkını kullanarak, silahlı kuvvet kullanımı da dahil olmak üzere gerekli görülen eylemlerde bulunarak, saldırıya uğrayan taraf ya da taraflara yardım edeceklerini taahhüt etmişlerdir.

İttifak, kuruluşundan Soğuk Savaş'ın sonuna kadar Sovyet tehdidine karşı Avrupa güvenliğini sağlamak, Soğuk Savaşın sona ermesinin ardından ise ortaya çıkan yeni güvenlik tehditleriyle mücadele etmek amaçlarını yerine getirebilmek için dönemin uluslararası güvenlik ortamının gereklerine göre hem üyeleri bakımından genişlemiş hem de güvenlik stratejileri ve yapısı itibarıyla gelişmiş ve dönüşmüştür.

12 kurucu üye ile hayata geçen örgüt ilk genişlemesini 1952 yılında Türkiye ve Yunanistan'ın örgüte katılmasıyla gerçekleştirmiştir. 1955'te Batı Almanya'nın ve 1982'de İspanya'nın üyeliklerinin gerçekleşmesiyle NATO Soğuk Savaşın sonuna 16 üyeye ulaşmış ve asıl büyük genişlemesini bu tarihten sonra gerçekleştirmiştir. 1999 yılında Çek Cumhuriyeti, Macaristan ve Polonya'nın, 2004'te Bulgaristan, Romanya, Slovenya, Slovakya, Litvanya, Letonya ve Estonya'nın, 2009'da Arnavutluk ve Hırvatistan'ın, son

NATO'nun temel hedefi üyelerini dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı korumak iken, Soğuk Savaş sonrası dönemde başlayan alan dışı görevler NATO'nun ana misyonunun neredeyse yerini almıştır.

olarak da 2017'de Karadağ'ın üye olmasıyla NATO'nun üye sayısı 29'a yükselmiştir.

Soğuk Savaşın sona ermesine kadar varlığı ve amacı Avrupa-Atlantik güvenliğine yönelik Sovyet tehdidine karşı tanımlanan NATO'nun askeri bir ittifak olarak gelişmesi daha çok uluslararası güvenlik koşullarının gerektirmesi sonucu ortaya çıkmıştır. 1960'larla birlikte NATO'nun kolektif savunmaya odaklı stratejisi, 1970'lerin sonuna kadar uluslararası sistemde yaşanan yumuşamaya (*détente*) uygun olarak biçimlendirilmiş, NATO Avrupa'nın doğusu ile batısı arasında yaşanacak yakınlaşma sürecinde rol oynayarak, artık güçlü kolektif savunmayla mevcut statükoyu korumak yerine onu değiştirmekte rol oynamaya başlamıştır.

1979'da Sovyetlerin Afganistan'ı işgaliyle başlayan ve Soğuk Savaş yeniden yumuşamanın dışına iten süreçte İttifak da yeniden nükleer savunmaya odaklanmaya başlamış, ancak bu durum 1970'lerin başında başlayan bloklar arası diyalog sürecini ve bu diyalog kapsamında nükleer silahların sınırlandırılmasına dair bir anlaşmaya ulaşmaya yönelik çabaları tamamen ortadan kaldırmamıştır. Esasında NATO Soğuk Savaş dönemi boyunca ikili bir politika izlemiş, bir yandan Sovyet blokunu askeri bakımdan caydırma yoluyla dengelerken, diğer yandan uyuşmazlıkları barışçı yolla çözüme ulaştıracak politika ve davranış kuralları geliştirmiştir (Karaosmanoğlu, 2014: 7).

Soğuk Savaş dönemi, kendi alt dönemleri içinde NATO politikalarında farklılıklar ve bu farklılıklara uygun yapılanmalar getirmiş olsa da İttifakın kolektif savunmaya ve dolayısıyla Sovyet tehdidine odaklandığı bir süreç olarak bütünlük göstermektedir. Bu bağlamda İttifak açısından esas dönüşüm, Soğuk Savaşın sona ermesiyle yaşanmıştır. Soğuk Savaş'ın sona ermesi ve NATO'nun ana tehdit kaynağı olarak tanımladığı Sovyet Bloğunun çöküşü, ilk anda bir ittifak olarak NATO'nun varlığının sorgulanmasına neden olmuşsa da, bu dönemde Soğuk Savaş döneminin geleneksel tehditlerine eklenen etnik ve bölgesel çatışmalar, aşırı milliyetçilik ve radikalleşme, göç, kitle imha silahlarının yayılması, uluslararası terörizm, uyuşturucu ticareti, silah ve insan kaçakçılığı gibi yeni güvenlik sorunlarının ortaya çıkışı ittifakın hem dönüşümünün hem de varlığının taahhüdü olmuştur.

Dönüşümün ilk ayağını, bir yandan eski Doğu Bloku ülkelerini ittifaka dahil ederek coğrafi genişleme oluştururken, diğer yandan eski muhalif ülkelerle birlikte diğer Avrupa devletleri ve Akdeniz bölgesindeki komşu ülkelerle de işbirliği girişimleri başlatılmıştır. Bu kapsamda ilk olarak 1991'de NATO ile Avrupa-Atlantik bölgesindeki üye olmayan devletlerle işbirliğini yürütmek

Soğuk Savaş

sonrasında

5. madde

kapsamında

yalnızca bir kez,

11 Eylül 2001

saldırıları

sonrasında ortak

savunma

misyonu yerine

getirilmiştir.

üzere Kuzey Atlantik İşbirliği Konseyi (KAİK; *North Atlantic Cooperation Council - NACC*) kurulmuştur. 1994'te başlatılan ve Rusya, Doğu Avrupa ülkeleri, Orta Asya (Tacikistan hariç) ve Kafkasya ülkeleri ile Slovenya, İsveç ve Finlandiya'nın katıldığı Barış İçin Ortaklık (*Partnership for Peace*) girişimi ise kriz yönetimi ve barışı koruma operasyonlarında işbirliği üzerine oturtulmuş, KAİK'in askeri ve güvenlik boyutunu oluşturmuştur. 1995 yılına gelindiğinde NATO Akdeniz'de yer alan Mısır, Fas, Tunus, İsrail, Ürdün ve Moritanya'nın dahil olduğu bir işbirliği mekanizması olarak Akdeniz Diyalogunu başlatmıştır.

Benzer kapsamda 1997'de NATO-Rusya Daimi Ortaklık Konseyi ve NATO-Ukrayna Komisyonu kurularak, Rusya ve Ukrayna ile güvenlik sorunları, kriz yönetimi, kitle imha silahlarının yayılmasının önlenmesi gibi konuların ele alınması amacıyla resmi temelde ilişkiler başlatılmıştır. İşbirliği mekanizmalarının geliştirilmesi hedefinin bir sonucu olarak 2002 yılında NATO-Rusya Konseyi (*NATO-Russia Council*) kurulmuştur. Fakat NATO-Rusya ilişkileri en başından beri sorunsuz yürütülemedi, ittifakın kendi içerisinde dahi Rusya ile ilişkilere yönelik ortak bir bakış açısı benimsenememiştir. İttifakın Batı Avrupalı üyeleri işbirliğinin derinleşmesinden yanayken, Doğu Avrupalı üyeler, özellikle de Baltık Cumhuriyetleri Rusya'dan tehdit algılamaya devam etmişlerdir (Oğuzlu, 2012: 12). Rusya'nın Kırım'ı ilhakının ardından da 2014 yılında NATO-Rusya Konseyi askıya alınmıştır.

NATO'nun 1990'larla birlikte bir yandan ittifaka yeni üye kabulüyle genişlemesi, diğer yandan kurulan ortaklıklar yoluyla görev ve sorumluluk alanlarını genişletmesi beraberinde dönüşümün bir başka boyutu olan NATO misyonlarının genişlemesi ve alan-dışlaşmasını getirmiştir.

NATO'nun geleneksel misyonu, antlaşmanın 5. maddesinde belirtildiği üzere üyelerini dışarıdan gelebilecek saldırılara karşı korumak iken, Soğuk Savaş sonrası dönemde özellikle insani krizlere müdahale ile başlayan alan dışı misyonlar NATO'nun geleneksel misyonunun neredeyse yerini almıştır (Oğuzlu, 2012: 11). Soğuk Savaş sonrasında 5. madde kapsamında yalnızca bir kez, 11 Eylül 2001 saldırıları sonrasında ortak savunma misyonu yerine getirilmiştir. Buna karşılık aynı süreçte Balkanlardan Ortadoğu ve hatta Afrika'ya uzanan operasyonlar NATO'nun faaliyet alanı haline gelmiştir. Söz konusu dönüşüm, ilk olarak 1999 Stratejik Konseptinde resmi olarak kabul edilmiş, 2010 Stratejik Konseptinde de teyit edilmiştir (Karaosmanoğlu, 2014: 21).

NATO'nun geçirdiği evrimin doğrudan uluslararası güvenlik ortam ve koşullarıyla ilişkili olması, İttifakın dönüşümünün sürekli olacağını öngörmek için yeterlidir.

NATO'nun kuruluşundan bu yana geçirdiği evrimin doğrudan uluslararası güvenlik ortam ve koşullarıyla ilişkili olması, İttifak için dönüşümün ya da en azından değişim ve yenilenmenin sürekli olacağını öngörmek için yeterlidir. Bu durum Soğuk Savaşın sona ermesi ve Sovyet Bloğunun dağılması sonrası varlık sebebini yitirmiş görünen İttifakın varlığını güçlendirerek sürdürülebilmesinin de altında yatan neden olarak görülebilir.

Karar Alma ve Yönetim Yapısı

NATO'da kararlar oybirliğiyle alınmakta, her üyenin veto yetkisi bulunmaktadır. NATO'nun temel görevleri kolektif savunma, kriz yönetimi ve ortaklıklar yoluyla güvenlik sağlamak olarak tanımlanmıştır. Söz konusu görevleri yerine getirmek üzere ittifakın yönetim yapısı Konsey, Genel Sekreter ve Askeri Komite olmak üzere üç ana birim ve bunlara bağlı alt dairelerden oluşmaktadır.

Kuzey Atlantik Konseyi NATO'nun en yüksek karar alma organıdır. Dışişleri bakanları düzeyinde yılda iki defa toplanır. Bunun dışında Konseyin işleri, üyelerin NATO nezdinde atadıkları sürekli temsilcileri aracılığıyla yürütülür. Konsey toplantılarına Genel Sekreter başkanlık eder. Hükümet ya da devlet başkanları da ülkelerini Konsey toplantılarında temsil edebilirler. 1966'da Fransa'nın örgütün askeri kanadından çekilmesi üzerine Konsey'in yapısı yeniden düzenlenmiş, askeri konular için *Savunma Planlama Komitesi* kurulmuştur.

Genel Sekreter örgütün en yüksek düzeyli sivil memuru, aynı zamanda ittifakın sözcüsüdür. Genel Sekreter üye ülkelerin uluslararası alanda saygınlık kazanmış üst düzey yöneticileri arasından seçilir. Genel Sekreter, üyeler arası danışma ve karar alma mekanizmasının işletilmesinden sorumludur. Konsey ve diğer önemli NATO organlarının toplantılarına başkanlık eder, uluslararası personel yapılanmasının yönetiminden de sorumludur. Genel Sekreterliğe bağlı çeşitli uzmanlık daireleri bulunmaktadır. Bunlar, Siyasi İşler Dairesi, Savunma Planlaması ve Politikası Dairesi, Savunma Desteği İşleri Dairesi, Bilimsel İşler Dairesi, Altyapı-Lojistik ve Konsey Harekât Dairesidir.

Askeri Komite örgütün en üst düzey askeri organıdır ve üye ülkelerin genelkurmay başkanlarından oluşur. Komite'nin sürekli biçimde toplanabilmesi için her ülke, genelkurmay başkanını temsilen komiteye bir daimî askeri temsilci atar. Askeri Komite Konsey'e ve Genel Sekretere danışmanlık yapan bir koordinasyon merkezi işlevi görür, barış döneminde NATO bölgesinin ortak savunması ile ilgili tedbirleri Konsey'e tavsiye

NATO'nun üye ülkelerinin ulusal silahlı kuvvetleri dışında bağımsız silahlı gücü bulunmamaktadır. NATO'nun askeri yetenekleri üyelerin ittifakın kullanımına tahsis ettikleri ulusal silahlı güçlerden oluşur.

etmekle yükümlüdür. Başlıca NATO komutanlıkları da Komiteye karşı sorumludurlar.

NATO'nun komuta yapısı, 2003'te yapılan düzenlemeyle *Müttefik Harekât Komutanlığı* (AOC) ve *Müttefik Dönüşüm Komutanlığı* (ACT) olmak üzere iki stratejik komutanlık üzerine oturtulmuştur. Müttefik Harekât Komutanlığı ittifakın tüm askeri operasyonlarının planlaması ve yürütülmesinden sorumludur. Komutanlığını Avrupa Müttefik Yüksek Komutanı (SACEUR) yapar. NATO Müttefik Dönüşüm Yüksek Komutanına (SACT) bağlı olan Müttefik Dönüşüm Komutanlığı (ACT) ise ittifakın imkân ve kabiliyetlerinin günümüz ve gelecekteki sorunlara karşılık verecek şekilde artırılması ve ittifakın bu bağlamda süregiden dönüşümünü şekillendirmekten sorumludur.

NATO'nun üye ülkelerinin ulusal silahlı kuvvetleri dışında bağımsız silahlı gücü bulunmamaktadır. NATO'nun askeri yetenekleri üyelerin ittifakın kullanımına tahsis ettikleri ulusal silahlı güçlerden oluşur. Bu bağlamda ittifakın askeri yapılarının esas görevi, ulusal silahlı güçlerin NATO çatısı altındaki görevlerini yerine getirmelerini sağlayacak şekilde ortak komuta, denetim ve eğitim için gerekli planlamaları yapmaktır.

NATO'nun Misyon ve Faaliyetleri

NATO kuvvetleri Soğuk Savaş dönemi boyunca askeri bir operasyon gerçekleştirilmemiş, tetikte ve hazır beklemiştir. Bu durum ittifakın temel rolünü, potansiyel saldırıyı caydırmak olarak tanımlamış olmasıyla da uyumlu bir durumdur.

Bu bağlamda İttifak için dönüm noktası 1995'te Bosna-Hersek'teki müdahalesi olmuştur. Savaşın başında NATO BM'in silah ambargosuna destek vermek için Bosna-Hersek'te bulunuyordu, fakat 20 Aralık 1995'te gerçekleştirilen 12 günlük hava harekâtıyla fiilen askeri operasyonu üstlenmiş, daha sonra Dayton Barış Anlaşması çerçevesinde de ilk kez olmak üzere kuvvet konuşlandırmıştır.

NATO'nun yine Balkanlar'da ikinci misyonu, 1999 yılında Kosova'daki insan hakları ihlallerine karşılık gerçekleştirilen hava harekâtıdır. BM Güvenlik Konseyi kararı olmadan başlatılan bu askeri harekât, NATO tarihinin en tartışmalı operasyonu olmuştur. NATO kuvvetleri (KFOR) bugün de Kosova'da konuşlanmış durumdadır. 2001 yılında ise Makedonya hükümetinin talebi üzerine bölgeye operasyon başlatan NATO, buradaki varlığını 2003 yılında Avrupa Birliği'ne devretmiştir.

NATO'nun Soğuk Savaş sonrası askeri misyonları Avrupa-Atlantik bölgesi içinde sayılan Balkanlarla sınırlı kalmamış, Ortadoğu ve Afrika'ya kadar

Libya'ya gerçekleştirilen askeri müdahale, 'koruma sorumluluğu' (*responsibility to protect*) ilkesinin uygulamaya geçirildiği ilk örnek olması ve bu ilk örnekte NATO'nun ana rolü üstlenmiş olması açısından önemlidir.

uzanmıştır. 11 Eylül saldırıları sonrası 2001'de ittifak ilk kez 5. madde kapsamında Afganistan'a gerçekleştirilen askeri müdahaleye destek olmuş, ardından Uluslararası Güvenlik Gücü'nün (ISAF) komutasını üstlenmiştir. 2004'te Irak güvenlik güçlerinin eğitimini üstlenmek üzere NATO Eğitim Misyonu başlatılmış, görev 2011'de sona ermiştir.

NATO Aden Körfezi ve Somali'deki korsanlık faaliyetlerine karşı 2009'dan 2016'ya kadar Birleşik Görev Gücü kapsamında devriye görevi yürütmüştür. 2011 yılında ise Libya'daki insan hakları ihlallerini sonlandırmak amacıyla ve BM Güvenlik Konseyi kararına dayanılarak Birleşik Koruyucu Harekât gerçekleştirilmiştir. Libya'ya gerçekleştirilen askeri müdahale, 'koruma sorumluluğu' (*responsibility to protect*) ilkesinin uygulamaya geçirildiği ilk örnek olması ve bu ilk örnekte NATO'nun ana rolü üstlenmiş olması açısından önemlidir.

NATO'nun bu süreçte siyasal ya da askeri değil, doğal afetlerden kaynaklanan insani krizlere müdahale ettiği operasyonlar da söz konusudur. Bunlardan birisi 2005'teki ABD'deki Katrina Kasırgası sonrası başlatılan insani destek operasyonu, diğeri ise yine 2005'te Pakistan'da meydana gelen deprem sonrası başlatılan yardım misyonudur.

Özetle verilen tüm bu operasyonlar, ittifakın misyonlarını bir yandan alan olarak Avrupa-Atlantik bölgesinin dışına taşırken, diğeri yandan gelenekselden insani güvenlik kapsamındaki yeni sorunlara kadar çok geniş bir yelpazedeki güvenlik sorun ve krizlerine karşılık verecek şekilde genişletildiğini de göstermektedir.

KAYNAKÇA

Karaosmanoğlu, Ali (2014). “NATO’nun Dönüşümü”. *Uluslararası İlişkiler*, Cilt 10, No. 40, ss. 3-38.

Oğuzlu, Tarık (2012). “NATO’nun Dönüşümü ve Geleceği”. *Ortadoğu Analiz*, Cilt 4, No. 40, ss. 8-18.

EK OKUMA

Johnston, Seth Allen (2017). *How NATO Adapts: Strategy and Organization in the Atlantic Alliance since 1950*. Baltimore: Johns Hopkins University Press.

NATO (2018). *NATO Encyclopaedia*, Belgium: NATO Public Diplomacy Division.

[https://www.nato.int/nato_static_fl2014/assets/pdf/pdf_2019_02/20190211_2018-nato-encyclopedia-eng.pdf]

İNTERNET

nato.int

www.natochronicles.org

FİLM/BELGESEL

NATO Film Collection, Imperial War Museum, 2018. İnternette erişime açık bölümler için

<https://film.iwmcollections.org.uk/search/results#/?query=%22NATO%20m ember%22%20&page=1&type=list&sort=Production Date Info%20desc&filterBy=mediaType,%22Video%22&spellCheck=true>



Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK) Derneği, Türkiye’de uluslararası ilişkiler çalışmalarının gelişimine katkıda bulunmak, ilgili alanlarda çalışanları bir araya getirmek ve çalışmalarını desteklemek amacıyla bir grup akademisyen, medya çalışanı ve dışişleri mensubu tarafından 2004 yılında tarihinde kurulmuştur. 2010 yılından beri *International Studies Association* (ISA) ortak kuruluşu ve 2016’dan beri de *Balkan Political Science Association* (BPSA) üyesi olan UİK, iki yılda bir düzenlediği *Uluslararası İlişkiler Çalışmaları ve Eğitimi Kongresi* ile *Güvenlik Akademisi* ve *Dış Politika Akademisi* eğitim programlarını gerçekleştirmektedir. Uluslararası İlişkiler disiplininin Türkiye’deki gelişimine katkı yapmış öğretim üyelerine yönelik *Ustalara Saygı Ödülü* ile genç akademisyenlere yönelik *Teşvik Ödülü* veren UİK, başta *Uluslararası İlişkiler* dergisi ile *Güvenlik Çalışmaları* serisi olmak üzere kapsamlı bir yayım programı ile *Güvenlik Portalı* (GP), *Türkiye Barışı Koruma Veri Tabanı* (TÜBAKOV), *Kavram Avcıları* ve *Black Sea Young Reformers Fellowship* (BSYRF) projelerini hayata geçirmiştir.

UİK hakkında daha fazla bilgi almak için, lütfen [web sayfasını](https://www.uik.org.tr) (https://www.uik.org.tr) ziyaret ediniz.



© UİK 2019

Bu çalışmanın telif hakları Uluslararası İlişkiler Konseyi (UİK)’e ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu çalışmada yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; UİK’in kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.



Güvenlik Yazıları, NATO Kamu Diplomasisi Birimi tarafından desteklenmektedir.

Security Papers are supported by the NATO Public Diplomacy Division.